

5. Быстротой речевых реакций и повышенной конкретностью объясняется использование коротких предложений. Глубина фраз, по подсчетам исследователей, не превышает обычно 7 ± 2 словоупотреблений.

6. Ограниченность словарного наполнения придаточных предложений (как проявление стандартизованности речи). Изъяснительные придаточные присоединяются к очень немногим глаголам: *говорить, сказать, думать, слышать* и т.п. Например: *Я не знаю, что произошло; Мы слышали, что Вы вернулись.*

Таким образом, конкретизированный характер разговорной речи непосредственно связан с другими стилевыми чертами: глубокой эллиптичностью и эмоционально-оценочной информацией. Комплексный лингвостилистический анализ текста разговорного стиля речи представлен в учебном пособии автора статьи [2]. Необходимость акцентировать, актуализировать сообщение требует использование единиц всех языковых уровней.

Литература:

1. Васильева А.Н. Курс лекций по стилистике русского языка. – М., 1976.
2. Гузина О.С. Лингвостилистический анализ текста: Учебное пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. – Иркутск, 2004.

Канд. пед. наук, О.Т. Марків

*Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
кафедра журналістики, Київ, Україна*

КРИТЕРІЙ ВИЗНАЧЕННЯ ЗНАЧИМОСТІ ДОВІДКОВИХ ВИДАНЬ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЖУРНАЛІСТІВ

Робота журналіста й редактора тісно пов'язана з інформаційною сферою. Щоб виконувати головний функціональний обов'язок – продукувати інформацію в певних комунікативних формах для масового споживача, треба володіти чималим масивом первинної інформації з різних галузей суспільного життя (фактів, прикладів, цифр, статистичних даних, подієвих моментів тощо), які осмислюються, розщеплюються, вибудовуються у певній послідовності та використовуються для підготовки журналістського твору. Частина такої інформації журналіст бере безпосередньо з життя, а багато з того, що йому може стати в пригоді є в науковій, довідковій літературі, словниках, збірниках тощо. [2].

Стрімкий інформаційний розвиток суспільства спричинив явище, коли періодичність конкурує з оперативністю створення інформації, причому перевага на боці оперативності. В силу цього, часу на роботу зі словом у журналіста обмаль і як наслідок – неякісне мовне оформлення матеріалу: паралельно, наприклад, у газетах вживаються слова «отримати», «одержати», «получити», «дста-

ти», і т. п. у не властивих лексичних зв'язках. Безумовно, корисним у цьому плані в першу чергу для журналіста, який хоче бути професіоналом, а потім і для редактора, стає довідник. Адже, зміст довідкових видань є втіленням таких важливих для соціальних комунікацій функцій як: інтегральної – об'єднує знання в єдиний систематизований комплекс, актуалізує їх і забезпечує цілісність знання; нормативної – фіксує рівень наукового розуміння об'єктів та процесів, які відображаються у виданні. Сам цей рівень їх розуміння виступає певною нормою в науковому пізнанні та практичній діяльності; трансляційної – забезпечує трансляцію знання користувачам; інституційної – регулює процеси мислення національного інтелекту, наукові дослідження, навчання, соціалізацію; розвитку – здійснює інформаційне забезпечення процесів соціального розвитку шляхом використання енциклопедичного знання в побудові та реалізації концепцій, стратегій, планів, технологій розвитку суспільства; консультативної – містить довідковий матеріал, відповіді на пізнавальні та практичні питання.

Отже, основне призначення літератури довідкового характеру – допомогти зорієнтуватися в різноманітті складних та нових для журналістів понять і термінів, спрямувати їх для подальшого пошуку потрібного матеріалу. Цінним у цьому плані є виданням для журналістів, редакторів є «Стилістика й редагування» Капелюшного А.О. На прикладі нього проаналізуємо критерії наукової й практичної значимості, яку ми ставимо за мету дослідити у цій статті.

Зміст довідника представлятиме інформаційну цінність і чіткість тільки тоді ми, коли будуть насамперед зрозумілі потреби читача, рівень його розвитку та знання з певної галузі. Правильно відібрані наукові чи практичні відомості становлять основу змісту довідкового видання.

Аналіз наукової і практичної значимості словника – довідника журналіста «Стилістика й редагування» А.О. Капелюшного не вичерпується актуальною сьогодні його прагматичною спрямованістю. Безперечно, що він насамперед цінний як практичний посібник, адже крім термінологічного корпусу, подається в загальних рисах довідкова інформація. Тобто, в книзі викладено у вигляді словникових статей матеріали з практичної стилістики української мови, стилістики тексту та редагування в ЗМІ; короткі словники з орфографії, слововживання, з використання граматичних форм різних частин мови.

Саме тому при відборі термінів, очевидно, враховувався рівень практичного застосування, найбільш функціонально активні дефініції, через які розкриваються їхні основні ознаки; вони оформлені й розташовані в порядку, зручному для їх швидкого знаходження.

Для оцінки ми відібрали такі аспекти:

1. Повнота фактичного матеріалу. Аналізоване видання містить достовірну інформацію, авторитетність фактичних даних. Це можна перевірити в наявних довідкових статтях (наприклад, про лауреатів Шевченківської премії);

2. Наукоємність термінології та їх характеристика. Матеріали даного довідкового видання є різними за тематикою, але становлять наукову й практичну цінність, тобто не дублюють матеріали попередніх видань такого ж типу.

3. Зручність навігації. В словнику-довіднику журналіста «Стилістика та редагування» А.О. Капелюшного зручна система пошуку необхідного читачеві матеріалу. Організація тексту правильна, логічна й поліграфічно чітка, що суттєвого спрощує пошук. Також добре розвинена система відсилань і посилань, що в тексті використовується з метою підвищення інформаційного обсягу й економії текстового простору. Вона встановлює логічні зв'язки між спорідненими поняттями та явищами, що дозволяє поглибити й розширити довідку, а також скоротити її текст, усунувши повтори відомостей. Посилання автор використовує й у випадках використання уривків з авторських текстів у якості прикладів до визначень термінів, понять, правил і т.п.

4. Формат статей. Кожна довідкова стаття побудована за виробленою типовою схемою. Всі довідкові статті незмінно взаємозв'язані один з одним, та являють собою комплекс, що відображає систему накопичених знань з різних питань. Комплекс статей є, в свою чергу, певною системою органічно пов'язаних між собою розділів і циклів.

5. Наявність пояснень. Метамова функція тексту витримана, дефініції зрозумілі й витлумачені.

6. Мова й стиль викладу. Фактичний матеріал викладено в доступній лаконічній формі, яка є однаковою для всього матеріалу видання.

7. Культура видання. Естетика видання, яке є предметом нашого аналізу витримана в традиціях вимог до оформлення довідкової літератури.

Наведені критерії підпорядковуються цільовому призначенню, оскільки чітке визначення читацької адреси видання – центральне завдання в розробці концепції, виходячи з якого визначається характер читацьких запитів і принципи підбору матеріалу, його подачі, а саме: обґрунтовується структура видання.

Аналіз змістової сторони енциклопедій демонструє, що цей аспект не є застиглою структурою, яка залишається незмінною протягом всієї історії свого розвитку. Порядок відбору інформації в корпус енциклопедії модифікував у відповідь на соціальні потреби кожного періоду та пануючу ідеологію в суспільстві. А постійне збільшення обсягів інформації, що потребує енциклопедичної кодифікації, призводить до виділення окремого напрямку в енциклопедичній лексикографії, створенню спеціальних або галузевих енциклопедичних довідників. Особливості структури та відбору інформації сучасних універсальних енциклопедій в першу чергу спрямовані на розширення кола користувачів та удосконалення мега-, макро- та мікроструктури довідників, які підлягають ідеї оптимізації інформаційного пошуку. [1].

Словник-довідник журналіста «Стилістика й редагування» А.О. Капелюшного розкриває нам такі принципи відбору інформації.

Терміни, окрім функціонально-практичних довідок, пояснюються через історію своєї появи, застосування у журналістикознавстві. Є в книзі й довідки, призначені для перевірки правильності фактичного матеріалу в журналістських текстах, додержання логічних норм у матеріалах мас-медіа. Серед них – персоналії політичних діячів, лауреатів Шевченківської, Нобелівської премій, премії «Оскар», знаменитих спортсменів, льотчиків-космонавтів та інших знаних людей, відомості про країни світу та їх столиці, про лідерів держав тощо. Книга призначена насамперед для студентів факультету журналістики та для журналістів-практиків, але вона зацікавить і всіх тих, хто прагне отримати додаткові відомості з культури мови, з різноманітних галузей сучасного суспільного життя.

Як бачимо, при відборі інформації автор дотримується таких принципів:

- теоретичної необхідності термінології;
- практичної значущості довідника;
- функціонально-релевантного відбору інформації;
- хронології та етимології терміна;
- орієнтаційно-настановчого формування довідкових статей для перевірки фактів;
- цільової дії – введення додаткових відомостей з культури мови, з різноманітних галузей сучасного суспільного життя.

Такий підхід дозволив подати матеріал з вичерпною повнотою.

Як висновок, зазначимо, що аналізований словник-довідник відповідає всім канонам довідкового видання. Єдине нестандартне рішення автора – відсутність післямови (заміна на розділ з афоризмами) та відсутність колонтитулів (в зв'язку з невеликим обсягом розділів). Проте всі ці рішення є допустимими у книговидавничій практиці.

Якість матеріалу – це вимога медіа й мета журналіста, його професійний портрет, а тому він мусить постійно працювати над його довершенням.

Література:

1. Каліберда О.О. Еволюція видів енциклопедичної інформації в західно-європейських енциклопедіях. – [Електронний ресурс]. / О.О. Каліберда. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/apif/2009_3/Kaliberda.pdf
2. Карпенко В.О. Маленькі секрети великого успіху [Електронний ресурс]. / В.О. Карпенко – режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1655>
3. Кузеля З.Ф. Дотеперішні українські енциклопедії / З. Кузеля // Енциклопедія українознавства : систематична частина. – К., 1994. – Т.1. – С. 9-11.

SPIS

FILOLOGICZNE NAUKI

METODYKA NAUCZANIA JĘZYKA I LITERATURY

Полякова А.А. Антиципация як методичний прийом на занятті з іноземної мови.....	3
Кругленко О.С. Аудіовізуальний принцип у навчанні іноземній мові	5
Лашук Н.М., Гречок Л.М. How to motivate students	8
Козьміна Н.А. Позитивні сторони процесу інтеракції на заняттях з англійської мови	10
Мизанбаева Г.Ш., Акжүнісова Н.Б. Қазақ тілін оқытудың жана технологиялары	12
Бескоровайная Н.А. Fachsprache Technik im Deutschunterricht	14
Конхашова Г.М. Мектепке дейінгі ұйымдағы қазақ тілі мұғалімінің әдістемелік жұмыстары	18
Шапауов А., Шалауова А., Досанов М. Детская драматургия	21
Скрипник Т.М. Вивчення англomовної поезії в перекладі та мовою оригіналу	23
Солomчак Н.Ф. Психолого-педагогічні основи активних методів навчання іноземної мови та стратегії діяльності викладача в сучасному інформаційному просторі	27
Рахманова Н.М. Салмақты ой -тұжырымдардың тереңдігі	31

RETORYKA I STYLISTYKA

Гузина О.С. Схема лингвостилистического анализа текста художественного стиля речи	35
Гузина О.С. Языковая реализация конкретизированного характера текстов разговорного стиля речи	40
Марків О.Т. Критерії визначення значимості довідкових видань для професійної комунікації журналістів	43
Сейсембай Т.Т. Фольклор – қазақ балалар поэмасының қайнар көзі	47

**TEORETYCZNE I METODOLOGICZNE
PROBLEMY BADANIA JĘZYKA**

Усова И.В. Способы выражения числительных в текстах английских печатных СМИ	50
--	----

Ахметова А.Б., Батаева С.Б. Functional aspect of metaphor in comparison of English and Kazakh languages	53
Беляев А.Н. Генитивные топонимы в немецком языке	55
Тарасова Л.А. Лексическая компрессия на примере уникальных и спорных случаев определения типа многоморфной основы	60
Билая-Котельникова Л.И. К определению понятия «экспрессивность» в современной лингвистике	63
Жармагамбетова А.А. Концептуальное поле понятия «Интеллектуальная компетентность»	66
Vakhotskyi M.M. Intentional misspelling as a satiric means in modern english.....	71
Полканова А.И. Культурные коннотации образа «душа» во фразеологических оборотах и в поэзии европейских романтиков	75
Nechaeva E.S. Compression of Newsreaders' Speech in Information Programmes	80
Ключко Н.Л., Поздрань Ю.В. Частиномовна та функціонально-стилістична характеристика одоративної лексики у поетичній творчості Івана Драча.....	83
Бегайдарова А.Ж. Ювенальный фольклор как лингво-культурологический феномен	90
Клиншова Н.А. Противоположные термины славянофилов	93
Кайроканова З.Р. К вопросу об исследовании соматической фразеологии (на материале казахского и русского языков)	97
Sarbasova A.T., Serik A.S. Culture of the curriculum in foreign language	103
Массальская Ю.В. Языковая норма и аномалия	107

**MATERIAŁY
X MIĘDZYNARODOWEJ
NAUKOWI-PRAKTYCZNEJ
KONFERENCJI**

**STRATEGICZNE PYTANIA
ŚWIATOWEJ NAUKI - 2014**

07 - 15 lutego 2014 roku

Volume 21

Filologiczne nauki

Przemysł
Nauka i studia
2014

MATERIAŁY
X MIĘDZYNARODOWEJ
NAUKOWI-PRAKTYCZNEJ KONFERENCJI

«STRATEGICZNE PYTANIA
ŚWIATOWEJ NAUKI - 2014»

07 - 15 lutego 2014 roku

Volume 21
Filologiczne nauki

Przemysł
Nauka i studia
2014